

**EDUKACIJA O PRIMJENI PRAVILNIKA
ZA OPIS I PRISTUP GRAĐI U KNJIŽNICAMA ARHIVIMA
I MUZEJIMA KROZ CENTAR ZA STALNO STRUČNO
USAVRŠAVANJE KNJIŽNIČARA U REPUBLICI
HRVATSKOJ I RADNU GRUPU ZA EDUKACIJU
PRI STALNOM ODBORU ZA RAZVOJ I
ODRŽAVANJE PRAVILNIKA**

EDUCATION FOR THE APPLICATION OF THE *CODE
FOR DESCRIPTION AND ACCESS TO RESOURCES
IN LIBRARIES, ARCHIVES, AND MUSEUMS* THROUGH
THE TRAINING CENTRE FOR CONTINUING EDUCATION OF
LIBRARIANS IN CROATIA AND THE WORKING
GROUP FOR EDUCATION OF THE STANDING
COMMITTEE FOR THE DEVELOPMENT
AND MAINTENANCE OF THE CODE

Antonija Filipeti

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
afilipeti@nsk.hr

Marta Romac

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
mromac@nsk.hr

Jelena Balog Vojak

Hrvatski povijesni muzej
j.balog@hismus.hr

UDK /UDC: 025.31:331.36

Prethodno priopćenje / Preliminary communication

<https://doi.org/10.30754/vbh.66.2.1091>

Primljeno / Received: 20. 5. 2023.

Prihvaćeno / Accepted: 31. 7. 2023.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada analizirati sudjelovanje i zadovoljstvo edukacijama za primjenu *Pravilnika KAM* koje su se održavale od 2018. do 2022. godine u okviru Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (CSSU). Usto rad donosi analizu posjećenosti regionalnih radionica (održanih neovisno o CSSU-u) na temu primjene *Pravilnika KAM* u organizaciji Radne grupe za edukaciju pri Stalnom odboru za razvoj i održavanje *Pravilnika KAM* u suradnji sa županijskim matičnim narodnim knjižnicama i Vijećem za matičnu djelatnost Muzejskog dokumentacijskog centra (MDC).

Pristup/metodologija/dizajn. U radu se analiziraju podaci o edukacijama za primjenu *Pravilnika KAM*: teme, formati, trajanje edukacija, broj polaznika te rezultati evaluacijskih upitnika – zadovoljstvo polaznika edukacijskim sadržajima i predavačima te primjenjivost na radno mjesto.

Rezultati. Na edukacijama o *Pravilniku KAM* tijekom petogodišnjeg razdoblja sudjelovalo je najviše knjižničara, ali i značajan broj polaznika iz arhiva i muzeja. Održavanjem edukacija *online* te javnom dostupnošću snimki *webinara* od 2020. godine omogućena je široka dostupnost edukativnog sadržaja. Polaznici su iskazali izvrsnu razinu zadovoljstva kvalitetom predavača i edukacijskih sadržaja te vrlo dobru razinu zadovoljstva primjenjivošću edukacija na radno mjesto. Održavanjem regionalnih radionica praktična primjena *Pravilnika KAM* približena je široj stručnoj zajednici.

Ograničenja. Od 2018. do 2020. godine za polaznike iz arhiva i muzeja prilikom prijave nije bila ponuđena opcija odabira navedenih ustanova te je za njih bila predviđena kategorija „Ostalo”. Međutim naknadnom analizom utvrđeno je da se jedan broj takvih polaznika (na temelju samostalnog upisa) nalazi i u kategoriji „Specijalne knjižnice“. Stoga su ti polaznici, za potrebe ovog rada, naknadno izdvojeni u zasebne kategorije prema vrsti ustanove iz koje dolaze.

Praktična primjena. Rezultati rada uzet će se u obzir pri planiranju edukacija CSSU-a u kontekstu bibliografske kontrole i katalogizacije građe te općenito novih edukacijskih aktivnosti za primjenu *Pravilnika KAM*.

Originalnost/vrijednost. U radu su prikazani trendovi u području stručnog usavršavanja stručnjaka iz knjižnica, arhiva i muzeja o primjeni *Pravilnika KAM*.

Ključne riječi: edukacije; *KAM Pravilnik*; *Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*; stručno usavršavanje; *webinari*; CSSU

Abstract

Purpose. The aim of the paper is to analyze the participation and satisfaction with training courses for the application of the *LAM Code* that were held from 2018 to 2022 within the Training Center for Continuing Professional Development of Librarians in Croatia (CSSU). In addition, the paper provides an analysis of the attendance of re-

gional workshops (held independently of the CSSU) on the topic of the application of the *LAM Code*. The workshops were organized by the Working Group for Education of The Standing Committee for the Development and Maintenance of the *LAM Code* in cooperation with the main public libraries and the Advisory Council of Museum and Documentation Center.

Approach /methodology/design. The paper analyzes data on the training courses for the application of the *LAM Code*, more precisely the topics, formats, duration, number of participants, and the results of evaluation questionnaires, i.e. the satisfaction of the participants with educational content and lecturers and applicability of training courses in the workplace.

Findings. During the five-year period, the majority of librarians, but also a significant number of attendees from archives and museums, participated in the training on the *LAM Code*. By holding training courses online and making webinar recordings publicly available from 2020, wide availability of educational content has been made possible. The participants expressed an excellent level of satisfaction with the quality of lecturers and educational content, and a very high level of satisfaction with the applicability of education in the workplace. By holding regional workshops, the practical application of the *LAM Code* was brought to the wider professional community.

Research limitations/implications. From 2018 to 2020, the participants from archives and museums were not offered the option of choosing their own type of institution when applying and the category named “Other” was provided for them. However, the subsequent analysis revealed that some of the aforementioned participants were placed in the “Special Libraries” category (based on self-registration). Therefore, for the purpose of this paper, these participants were subsequently separated into separate categories according to the type of institution they come from.

Practical implications. The results presented in this paper will be taken into consideration when planning new CSSU education programs in the context of cataloging and bibliographic control as well as new educational activities for the application of the *LAM Code* in general.

Originality/value. The paper presents trends in the field of professional development of experts from libraries, archives and museums on application of the *Code for Description and Access to Resources in Libraries, Archives, and Museums*.

Keywords: education; *Code for description and access to resources in libraries, archives, and museums (Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima)*; *LAM Code*; professional development; webinars; Training Center for Continuing Professional Development of Librarians in Croatia (CSSU)

1. Uvod

Računalna obrada građe i digitalizacija kulturne baštine donijeli su promjene u pristupu i radnim procesima u baštinskim ustanovama – arhivima, knjižnicama i muzejima. Iako svaka od navedenih zajednica djeluje unutar svog definiranog područja, one se dijelom i preklapaju. Tako se ista vrsta građe može pronaći u arhivu i muzeju ili knjižnici, no različito će joj se pristupiti, identificirati je i opisati. S druge strane digitalizacija kulturne baštine često rezultira novim digitalnim proizvodima čija je namjena široka dostupnost korisnicima. Tako nastaju različiti *online* katalozi, mrežne stranice i slični proizvodi na kojima korisnici mogu pristupiti objektima kulturne baštine. Takvo okružje otvara nove mogućnosti povezivanja baštinskih ustanova i okupljanja podataka o građi koju prikupljaju, obrađuju i prezentiraju. Jedan od ključnih preduvjeta za takvo povezivanje mogućnost je jednoznačne identifikacije građe, neovisno o mjestu i kontekstu pohrane. Međutim upravo mjesto pohrane određuje glavni kontekst: vrstu stručnjaka, radne procese i standarde prema kojima se građa prikuplja i stručno obrađuje (Vukadin, 2017). Upravo kako bi se odgovorilo novim izazovima te mogućnostima razmjene i povezivanja podataka među baštinskim ustanovama, pojavila se potreba za stvaranjem zajedničke platforme za standardizaciju opisa baštinske građe. Na tragu toga Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pokrenula je 2013. godine projekt izrade novog kataložnog pravilnika u koji su se vrlo brzo uključile arhivska i muzejska zajednica. Ta je suradnja rezultirala Projektom za izradu nacionalnog pravilnika za katalogizaciju koji je ubrzo predstavljen široj stručnoj javnosti. Rezultat projekta jest *Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*, čija je prva inačica objavljena 2019. godine. *Pravilnik KAM* predstavlja skup elemenata za identifikaciju i opis građe u (prije svega) baštinskim ustanovama. Pritom se *Pravilnik KAM* bavi isključivo elementima opisa jedinice građe, njezinom sadržajnom obradom i pristupom građi. Opis i pristup građi obuhvaća podatke potrebne za pronalaženje, identifikaciju i odabir građe, pristup građi ili njezinu sadržaju te istraživanje odnosa među jedinicama građe i drugim entitetima koji su povezani s njihovim nastankom, prikupljanjem, obradom, čuvanjem i uporabom. Ostali entiteti koji se mogu opisati *Pravilnikom KAM* jesu agent (osoba, obitelj, korporativno tijelo, grupa), mjesto i vremensko razdoblje (Balog Vojak, 2019). *Pravilnik KAM* dostupan je samo u *online* verziji, što omogućava korisnicima lakšu pretragu pojedinih pravila i skupina pravila, a podijeljen je na uvodna poglavlja i 10 cjelina: Stvarni prikaz jedinice građe; Identifikacija jedinice građe; Tematika i sadržaj jedinice građe; Materijalni opis jedinice građe; Životni ciklus jedinice građe; Dostupnost i uporaba jedinice građe; Identifikacija i opis agenta; Identifikacija i opis mjesta; Identifikacija i opis vremenskog raspona; Odnosi i napomene o odnosima među jedinicama opisa (*Pravilnik KAM*, 2021).

Iako je projekt završio objavom prve inačice *Pravilnika KAM*, rad na njemu nastavljen je i dalje njegovim održavanjem. Formiran je Stalni odbor zadužen za razvoj i održavanje *Pravilnika KAM*, a njegovi članovi biraju se na mandat od dvije godine i dolaze iz sve tri baštinske zajednice, kao i iz akademske zajednice.

Unutar Stalnog odbora organizirane su radne grupe zadužene za pojedina razvojna pitanja, a jedna od njih jest i radna grupa za edukaciju. Naime implementacija *Pravilnika KAM* predstavlja novost za sve tri baštinske zajednice, zbog čega svaka zajednica treba uvesti određene promjene u odnosu na dosadašnju praksu i radne procese. Imajući na umu navedeno, trebalo je provesti sustavnu i sveobuhvatnu edukaciju relevantnih stručnjaka za obradu baštinske građe. Jedan od izazova predstavljao je broj te institucionalna disperziranost stručnjaka koje je trebalo obuhvatiti edukacijom. Kao moguće rješenje predložen je program edukacije edukatora koji je proveden u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (CSSU) pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Svaka baštinska zajednica predložila je stručnjake koji bi se educirali i time postali dio edukacijskog procesa kao edukatori unutar svojih zajednica. Budući edukatori bili su, prije svega, stručnjaci koji su već bili upoznati s *Pravilnikom KAM* u ranijim fazama projekta. Tijekom vremena iskazala se potreba za dodatnom edukacijom, prilagođenom specifičnostima pojedinih zajednica. Stoga su 2022. godine uz edukacije održane u okviru CSSU-a provedene i dodatne regionalne radionice za svaku zajednicu posebno u organizaciji Radne grupe za edukaciju pri Stalnom odboru za razvoj i održavanje *Pravilnika KAM*.

2. Edukacije o *Pravilniku KAM* u okviru CSSU-a

Stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj formalizirano je 2002. godine osnutkom CSSU-a, odnosno suradnjom Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, gdje se nalazi sjedište CSSU-a, Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Knjižnica grada Zagreba i Hrvatskog knjižničarskog društva, u svrhu reguliranja preuzetih obveza na projektu „Training Centre for Continuing Education of Librarians in Croatia“, koji je financijski potpomogao Institut „Otvoreno društvo“ (engl. *Open Society Foundation – OSF*) iz Budimpešte (Sporazum, 2002). Ideja je bila da se knjižničarskoj zajednici pruži potpora u stjecanju novih znanja i vještina u poslovnom okružju nakon završenog visokoškolskog obrazovanja. Nakon jednogodišnje potpore „Otvorenog društva“ CSSU je nastavio s organiziranim i strukturiranim provođenjem programa stručnog usavršavanja i trajne izobrazbe uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Ciljana su publika CSSU-a knjižničari iz svih vrsta knjižnica te stručnjaci iz područja informacijskih i komunikacijskih znanosti. Trajna izobrazba u organizaciji CSSU-a odvija se prema programu za tekuću godinu koji se može prilagođavati, ovisno o predznanju i strukturi polaznika. Struktura polaznika koji sudjeluju u programima CSSU-a nije ujednačena jer polaznici često biraju edukacijske sadržaje ovisno o vlastitim interesima i motivaciji (Machala, 2015). Modularno organizirani godišnji programi stručnog usavršavanja (Repozitorij, 2023) od početka djelovanja Centra pokrivaju jedno od temeljnih područja knjižničarstva – bibliografsku kontrolu i katalogizaciju građe, ali i područja knjižničnih službi i uslu-

ga, pravna i etička pitanja knjižničarske profesije, izgradnju zbirki, vrednovanje, istraživanje i projektno upravljanje, elektroničke informacijske izvore i sistemsko knjižničarstvo, nakladništvo i digitalizaciju građe te generičke kompetencije. Program se temelji na ishodima učenja za svaku edukaciju, namjeni, naznačenim načinima mjerenja postignuća te postignutim razinama kompetencija u odnosu na kompetencijsku matricu. Predavači su istaknuti stručnjaci iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti.

Edukacije CSSU-a odvijale su se do 2018. godine u fizičkom prostoru te su od tada dostupne i u obliku mrežnih seminara (*webinara*), što dovodi do značajnog povećanja broja polaznika (CSSU, 2023). Zahvaljujući iskustvu u organizaciji *webinara* i postojećoj organizacijskoj infrastrukturi, taj model pokazao se iznimno korisnim tijekom pandemije bolesti COVID-19 jer je organizacijom *webinara* omogućen kontinuitet trajne izobrazbe CSSU-a (Filipeti, 2021).

S ciljem što veće dostupnosti edukacija te omogućavanja jednakih prilika za sve polaznike, CSSU 2022. godine uvodi u program *e-tečajeve*, kojima polaznik može pristupiti s bilo kojeg mjesta i bilo kada, što pruža fleksibilnost trajne izobrazbe i mogućnost samostalnog upravljanja procesom učenja.

CSSU kontinuirano prati potrebe ciljane publike za stručnim usavršavanjem anketnim istraživanjima te suradnjom s ustanovama, stručnjacima i stručnim društvima iz područja baštinskog kompleksa. U tom je kontekstu prepoznata potreba za sustavnom organizacijom edukacija o *Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*.

Edukacije o *Pravilniku KAM* u okviru CSSU-a provodile su se od 2018. do 2022. godine u godišnjim ciklusima. Svake godine održano je od 8 do 11 edukacija vezanih za različita područja obuhvaćena *Pravilnikom KAM*. Svaka cjelina obrađivala je određeni sadržajni ili tehnički aspekt *Pravilnika KAM* i njegove primjene na različite vrste građe. Edukacije su tijekom svake godine pokrivala teme poput načela, strukture, implementacije i primjene *Pravilnika KAM*, nadzora nad imenima i nazivljem, identifikacije i opisa agenata, odnosa između jedinica opisa, izgradnje ontologije (imenskog prostora) te su obuhvaćale iduće vrste građe: zbirnu građu, knjige i drugu omeđenu tekstualnu građu, novine, časopise i drugu serijsku tekstualnu građu, glazbenu, filmsku i videograđu, likovnu, kartografsku te staru i rijetku tiskanu i rukopisnu građu, kao i objekte kulturne i prirodne baštine.¹

¹ Za potrebe *Pravilnika KAM* korištena je drugačija terminologija objašnjena u „Pojmovniku“. Kulturni objekti su proizvod materijalne kulture koji ima duhovnu ili praktičnu namjenu i društvenu, povijesnu, kulturnu i/ili znanstvenu vrijednost; u *Pravilniku KAM* prije svega odnosi se na umjetničke objekte, uporabne predmete, tehničke tvorevine i druge, najčešće trodimenzionalne objekte koje karakterizira jedinstvo materijalnog oblika i sadržaja (Pravilnik KAM, 2021). Prirodoslovni objekt je materijalni ili nematerijalni objekt nastao djelovanjem prirode, koji ima društveni, povijesni, znanstveni i/ili kulturni značaj (ibid.).

Prve godine edukacije su bile namijenjene članovima stručnog odbora i radnih skupina projekta izrade nacionalnog pravilnika za katalogizaciju te ostalim suradnicima koji su sudjelovali u izradi *Pravilnika KAM*. Cilj edukacije bilo je osposobljavanje za provođenje daljnje edukacije za primjenu *Pravilnika KAM* u knjižničarskoj, arhivskoj i muzejskoj zajednici prema modelu „edukacija edukatora” (Program 2018, 2019). Godine 2019. edukacije su namijenjene širem krugu stručnjaka za pojedine vrste građe u baštinskim ustanovama (katalogizatorima, kustosima, dokumentaristima, arhivistima i dr.) za provođenje daljnje edukacije za primjenu *Pravilnika KAM* u AKM zajednici (Program 2019, 2020). Od 2020. do 2022. godine edukacije se održavaju u digitalnom okruženju te im se priključuju polaznici iz cijele knjižničarske, arhivske i muzejske zajednice s područja Hrvatske. Također CSSU objavljuje snimke *webinara* na svojim mrežnim stranicama, a od 2022. godine prati i broj pristupa svakoj pojedinoj snimci.

Od 2022. godine CSSU uvodi *e-tečaj* „Primjena *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima: identifikacija i opis agenata*“.² Uvođenjem novog oblika edukacije nastoji se dodatno povećati dostupnost obrazovnim sadržajima vezanim uz *Pravilnik KAM*.

3. Metodologija provedenog istraživanja

Cilj istraživanja je prikazati i analizirati sudjelovanje te zadovoljstvo polaznika na edukacijama CSSU-a o *Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* od 2018. do 2022. godine. Također se zasebno prikazuje i sudjelovanje muzejske i knjižnične zajednice u regionalnim radionicama koje su organizirane naknadno, izvan programa CSSU-a, u organizaciji Radne grupe za edukaciju pri Stalnom odboru za razvoj i održavanje *Pravilnika KAM*.

Metoda rada jest kritička analiza arhivskih dokumenata CSSU-a (ukupni popisi polaznika CSSU-a po godinama te popisi polaznika na edukacijama CSSU-a vezanim za *Pravilnik KAM* od 2018. do 2022. godine), koji sadrže podatke o temama i formatima edukacija, trajanju, predavaču, broju polaznika i vrstama knjižnica, odnosno ustanovama iz kojih dolaze te evaluacijski upitnik koji je distribuiran polaznicima nakon održanih edukacija.

Pri obradi rezultata korištena je metoda deskriptivne statistike te je napravljena kvantitativna analiza podataka. Za popise polaznika CSSU-a od 2018. do 2019. godine bilo je potrebno provesti naknadnu analizu podataka iz arhivskih dokumenata CSSU-a jer su se u tom razdoblju polaznici iz arhiva i muzeja prilikom prijave samostalno kategorizirali u skupinu “Specijalne knjižnice” ili “Ostalo”³.

² Broj i struktura polaznika *e-tečaja* isključeni su iz analize u okviru ovog rada. Vidjeti u: *Primjena Pravilnika* (2023).

³ U upisnim listama CSSU-a od 2018. do 2019. godine postojale su kategorije za narodne, školske, visokoškolske i specijalne knjižnice, NSK te kategorija “Ostalo”. Polaznici su pri dolasku na

Zbog toga postoji mogućnost razlike između podataka u ovom radu i izvješćima o održanim radionicama na mrežnim stranicama *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (Edukacija, 2023) te izvješćima CSSU-a (O Centru, 2023). Također s obzirom na to da su se polaznici od 2020. do 2022. godine samostalno prijavljivali na *webinare e-prijavama*, moguće su pogreške pri upisu podataka (primjerice, izostavljeni ili pogrešni podaci o imenu, prezimenu, ustanovi zaposlenja i slično). Procjena autorica jest da je udio takvih polaznika zanemariv u kontekstu ovoga rada.

3.1. Postupak

Statistički pokazatelji o provedbi edukacija o *Pravilniku KAM* prikupljeni su iz arhivske dokumentacije CSSU-a koja se redovito prikuplja, kao i iz godišnjih izvještaja CSSU-a. Evaluacijski upitnici dijelili su se polaznicima edukacija o *Pravilniku KAM* nakon svake edukacije. Godine 2018. i 2019. anonimni evaluacijski upitnici distribuirali su se u tiskanom obliku, a od 2020. do 2022. godine u uporabi su anonimni upitnici u aplikaciji Google obrasci, koji se polaznicima šalju e-poštom.

3.2. Uzorak

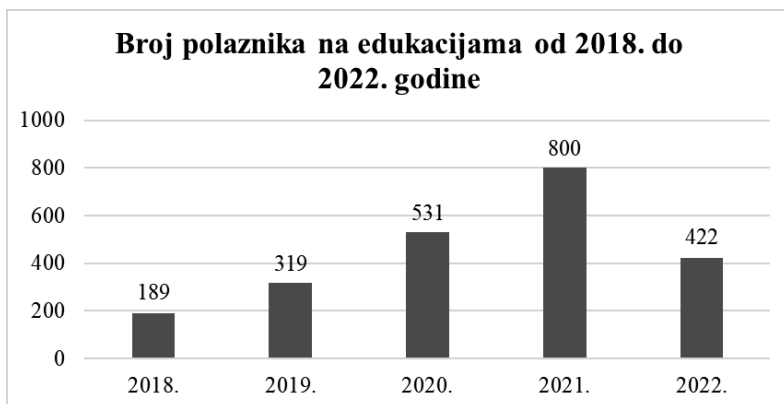
Ciljana je skupina polaznika CSSU-a na edukacijama o *Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* knjižničarska, arhivska i muzejska zajednica. U nastavku će se prikazati struktura polaznika na edukacijama CSSU-a o *Pravilniku KAM* od 2018. do 2022. godine. Također će se predstaviti uzorak ispitanika iz knjižničarske, arhivske i muzejske zajednice koji su ispunili evaluacijske upitnike za edukacije CSSU-a o *Pravilniku KAM* u promatranom razdoblju.

3.3. Rezultati

Ukupan broj polaznika na edukacijama od 2018. do 2022. godine iznosi 2261. Na slici 1 prikazan je trend broja polaznika u promatranom razdoblju. Broj polaznika do 2021. godine raste, a 2022. godine bilježi pad. Početne 2018. godine ciklus tečajeva vezanih za *Pravilnik KAM* bio je namijenjen užem krugu polaznika, članovima stručnog odbora i radnih skupina te se sljedeće godine edukacije „otvaraju“ široj AKM-zajednici. Od 2020. godine edukacije prelaze u oblik *webinara* koji omogućuje veću dostupnost, a time i porast broja polaznika. Posljednje go-

tečajeve u upisne liste upisivali svoje podatke te se prilikom unošenja tih podataka u bazu CSSU-a vodilo računa o ispravnosti imena i prezimena, ali ne i ostalih podataka, koji su prepisani iz upisne liste kako su bili navedeni od strane polaznika.

dine objavljene su i javno dostupne tri snimke izlaganja⁴ od ukupno 11 edukacija, zbog čega broj polaznika u godišnjoj statistici pada. Broj pristupa trima snimkama izlaganja objavljenim 2022. godine iznosi 152. Također treba napomenuti da su snimke *webinara* koji su održani uživo od 2020. do 2022. godine bile javno dostupne za cjelokupnu zainteresiranu javnost⁵, odnosno polaznike *webinara* koji su htjeli snimku ponovno pogledati. Stoga se može pretpostaviti da dio polaznika računa na besplatne sadržaje u otvorenom pristupu kojima je moguće naknadno pristupiti (kao što su snimke *webinara* i *e-tečajevi*), zbog čega nisu sudjelovali u edukacijama u realnom vremenu.

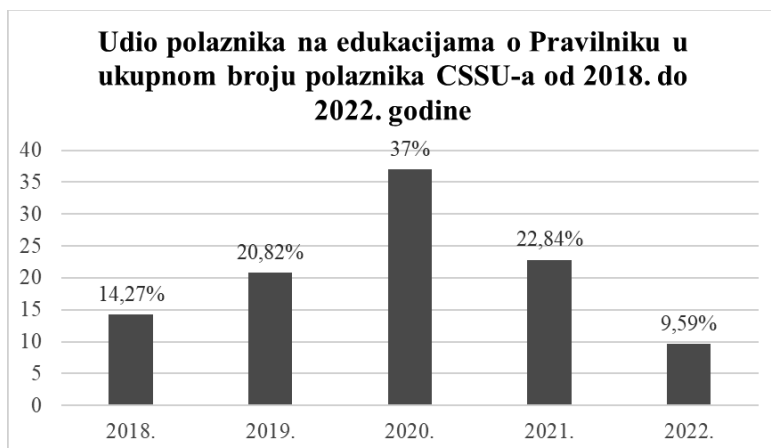

Slika 1. Broj polaznika na edukacijama od 2018. do 2022. godine

Udio polaznika na edukacijama o *Pravilniku KAM* u ukupnom broju polaznika CSSU-a najveći je 2020. godine (slika 2). Ta godina obilježena je pandemijom bolesti COVID-19 i sveobuhvatnim prelaskom poslovanja u mrežno okruženje. Edukacije CSSU-a vezane za *Pravilnik KAM* od tada se potpuno održavaju *online*, što je ciljanoj publici pružilo izvrsnu priliku za stručno usavršavanje u kriznom razdoblju. Takav format također omogućuje polaznicima iz svih krajeva Hrvatske, neovisno o postojećoj zdravstvenoj situaciji, razmjenu stručnih znanja i usvajanje novih kompetencija. U poslijepandemijskom razdoblju prepoznate su prednosti *online* edukacija, a i šira stručna zajednica sve se više okreće ovakvom formatu, koji je „zeleniji“ i omogućuje značajnu uštedu vremena i financijskih sredstava. Stoga se velik broj predavača odlučuje upravo na poučavanje i razmjenu stručnih iskustava na daljinu. Također, iz slobodnih odgovora i komentara u evaluacijskim listićima može se iščitati kako polaznici, osobito „solo“ knjižničari, koji ne mogu izbivati s radnog mjesta, prepoznaju takav oblik stručnog usavršavanja kao najlakše provediv.

⁴ Snimke izlaganja pripremaju se unaprijed, bez sudjelovanja polaznika.

⁵ Svake godine bio je dostupan ciklus edukacija za tekuću godinu.

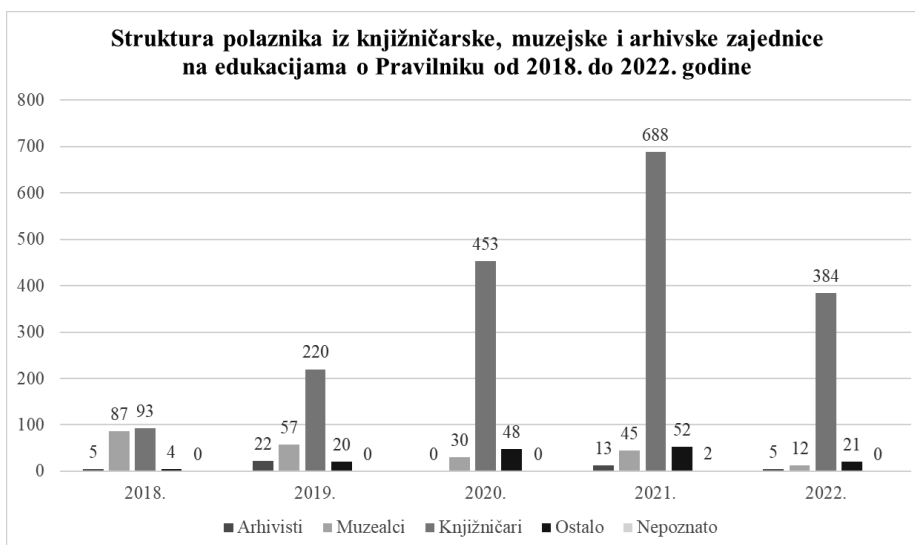
Slika 2. Udio polaznika na edukacijama o *Pravilniku KAM* u ukupnom broju polaznika CSSU-a od 2018. do 2022. godine

Na slici 3 prikazana je zastupljenost knjižničarske, muzejske i arhivske zajednice na edukacijama o *Pravilniku KAM*. Udio arhivske zajednice u ukupnom broju polaznika je 1,99 % (45), muzejske 10,22 % (231), a knjižničara 81,29 % (1838). Ostatak polaznika raspoređen je u skupinu „Ostalo“ 6,41 % (145) i „Nepoznato“ 0,09 % (2). Na znatno manji udio polaznika iz arhivske zajednice u edukacijama za *Pravilnik KAM* utjecala je i slabija zastupljenost edukacija za polaznike iz arhiva. Naime edukacije vezane za arhivsku građu održale su se tijekom promatranog razdoblja samo 2018. i 2019. godine.

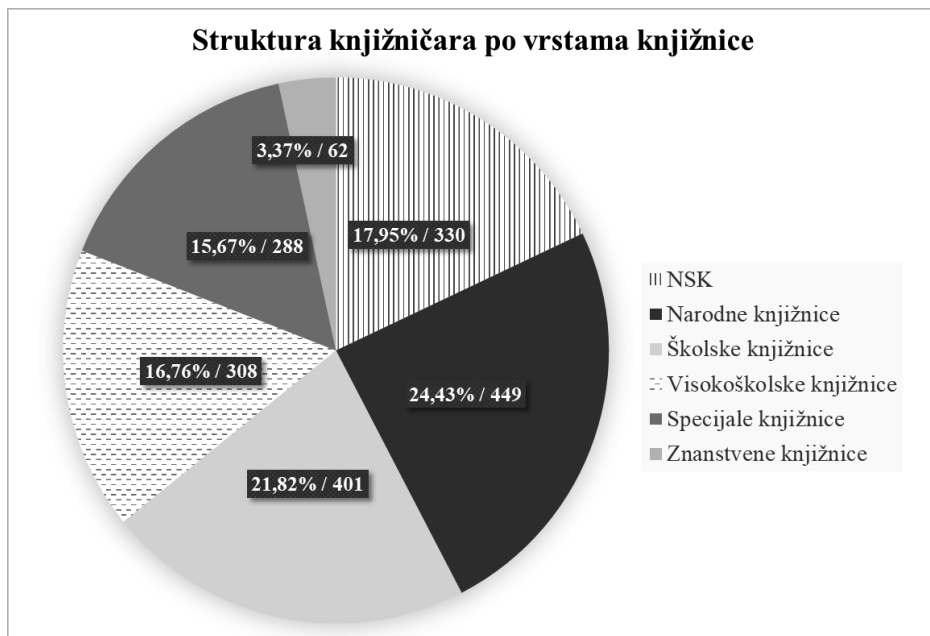
Slika 3. Ukupan broj polaznika iz knjižničarske, muzejske i arhivske zajednice na edukacijama o *Pravilniku KAM*

Na slici 4 prikazana je struktura polaznika iz knjižničarske, muzejske i arhivske zajednice na edukacijama o *Pravilniku KAM* u promatranom razdoblju. Broj arhivista najveći je 2019. godine, kad su se tri edukacije (od ukupno 11 te godine) održale u Hrvatskom državnom arhivu. Broj muzealaca prve je godine bio najviši te se postupno smanjuje. Udio knjižničara svih godina najveći je, a tome u prilog ide i činjenica da su edukacije organizirane u okviru CSSU-a tradicionalno namijenjene, prije svega, knjižničarskoj zajednici. Organizacijom *webinara* i osjetno lakšom dostupnošću edukacija o *Pravilniku KAM* počeo se uključivati sve veći broj knjižničara, čak i onih kojima takve edukacije nisu nužno usko vezane za radna mjesta, što je vidljivo i na slici 11 (primjenjivost sadržaja na radno mjesto u promatranom razdoblju).

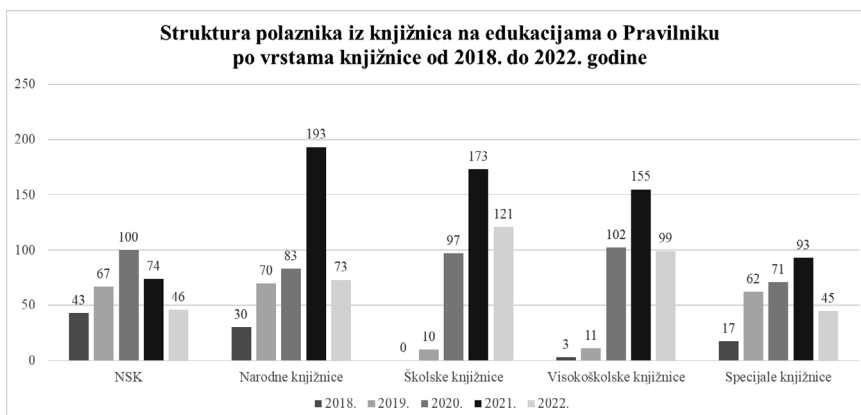
Slika 4. Struktura polaznika iz knjižničarske, muzejske i arhivske zajednice na edukacijama o *Pravilniku KAM* u promatranom razdoblju

Ukupna struktura polaznika iz knjižnica na edukacijama o *Pravilniku KAM* po vrstama knjižnica prikazana je na slici 5. Udio polaznika iz narodnih knjižnica je 24,43 % (449), 21,82 % (401) iz školskih, 16,76 % (308) iz visokoškolskih, 15,67 % (288) iz specijalnih, 3,37 % (62) iz znanstvenih knjižnica te 17,95 % (330) iz NSK-a.

Slika 5. Struktura polaznika iz knjižnica po vrstama knjižnica na edukacijama o *Pravilniku KAM*

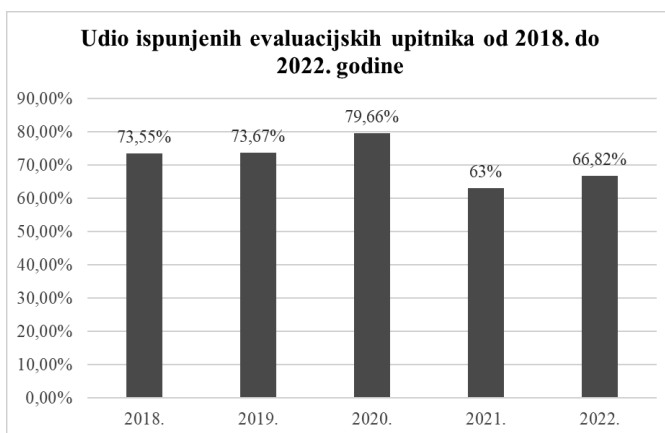
Godišnja struktura knjižničara po vrstama knjižnica na edukacijama o *Pravilniku KAM* navedena je na slici 6. Broj polaznika iz NSK u promatranom razdoblju raste do 2020. godine te nakon toga postupno opada, no ipak je dosta visok, s obzirom na to da NSK ima manji broj knjižničara nego ostale promatrane kategorije. Razlog velikom interesu može se tražiti u činjenici da je većina predavača na edukacijama za *Pravilnik KAM* iz NSK, što je motiviralo i privuklo kolege. Broj polaznika iz ostalih vrsta knjižnica također raste te za sve vrste knjižnica (osim NSK) doseže vrhunac 2021. godine, tijekom koje se edukacija odvijala isključivo putem *webinara*. Takav rezultat posljedica je lake dostupnosti edukacija *online*, za razliku od edukacija u fizičkom prostoru prethodnih godina, na koje se trebalo putovati, izostajati s radnog mjesta, tražiti suglasnost nadređenih i sl. Godine 2022. broj polaznika iz svih vrsta knjižnica je u padu ali se to može pripisati novoj praksi – da se snimke *webinara* pripreme unaprijed (bez sudjelovanja u realnom vremenu) i postave na mrežne stranice. Takva praksa bila je pogodna zbog spriječivosti predavača da u dogovorenom terminu održe *webinar* te veće fleksibilnosti organizacije, ali je utjecala na broj polaznika.

Slika 6. Struktura polaznika iz knjižnica na edukacijama o *Pravilniku KAM* po vrstama knjižnice od 2018. do 2022. godine.⁶

3.3.1. Struktura popunjenosti evaluacijskih upitnika

Ukupan broj ispitanika koji je ispunio evaluacijske upitnike iznosi 1583. Udio polaznika edukacija o *Pravilniku KAM* koji je ispunio evaluacijske upitnike jest 70,01 %. Postotak ispunjenih evaluacijskih upitnika mijenjao se u promatranom razdoblju (slika 7). Godine 2020. zabilježen je najveći broj ispunjenih upitnika, nakon čega je vidljiv pad, koji se u određenoj mjeri može povezati sa slanjem evaluacijskih upitnika *online*, zbog čega su polaznici možda počeli osjećati manju obvezu ispuniti anketu nego u fizičkim prostorima. Također, takvi rezultati mogu se protumačiti na način da su u posljednjoj fazi edukacija polaznici bili manje motivirani dati povratnu informaciju.

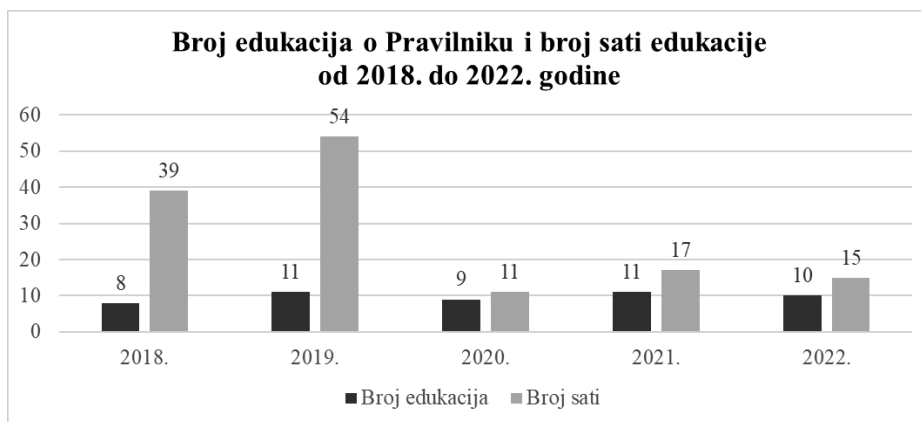

Slika 7. Udio ispunjenih i neispunjenih evaluacijskih upitnika

⁶ Broj polaznika iz znanstvenih knjižnica počeo se bilježiti 2021. godine.

3.3.2. Statistički pokazatelji provedbe edukacija CSSU-a o Pravilniku KAM

Tijekom petogodišnjeg razdoblja CSSU je organizirao ukupno 49 edukacija o *Pravilniku KAM*. Edukacije su trajale ukupno 136 sati. Na slici 8 prikazani su podaci po godinama. Broj edukacija u promatranom razdoblju je konstantan – u prosjeku iznosi 9,8 edukacija po godini. Broj sati smanjuje se s uvođenjem *webinara*, s obzirom na to da je riječ o specifičnom formatu, čije je trajanje ograničeno na 1,5 do 2 sata po edukaciji.

Slika 8. Broj edukacija o *Pravilniku KAM* i broj sati edukacije od 2018. do 2022. godine

Godine 2018. i 2019. edukacije o *Pravilniku KAM* održavale su se isključivo u fizičkom prostoru te je bilo ukupno 19 edukacija (38,78 %) (slika 9). Tih godina bilježi se veći broj sati edukacije zbog duljine tečaja u fizičkom prostoru⁷ – 68,38 % (93 sati) od ukupnog broja sati edukacija o *Pravilniku KAM*. Kako je u radu navedeno, zbog pandemije bolesti COVID-19 poslovanje CSSU-a od 2020. godine prelazi u mrežno okruženje, zbog čega broj edukacija i polaznika raste, a broj sati edukacije smanjuje se⁸. Broj održanih *webinara* od 2020. do 2022. godine iznosi 30 (61,22 %), dok je broj sati edukacije na *webinarima* manji – 43 (31,62 %).

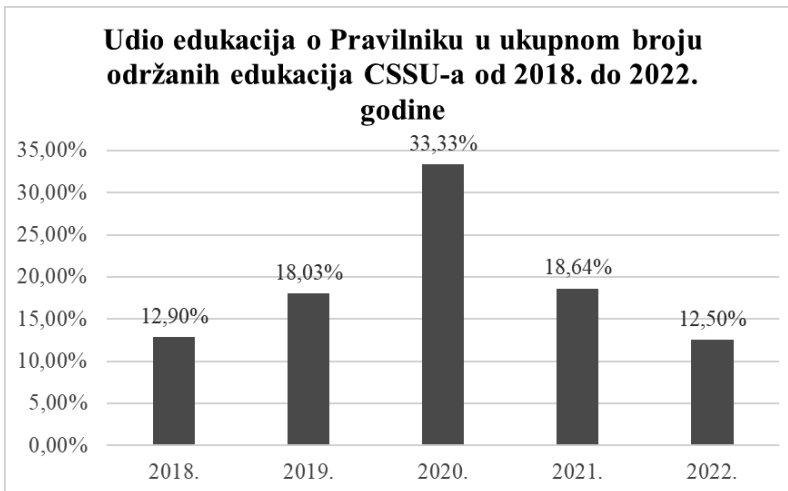
⁷ Trajanje tečaja u fizičkom prostoru iznosi 4 ili 5 sati.

⁸ Trajanje *webinara* iznosi 1,5 ili 2 sata.

Slika 9. Broj tečajeva u fizičkom prostoru i webinaru o Pravilniku KAM u promatranom razdoblju

Udio edukacija o Pravilniku KAM u ukupnom broju edukacija CSSU-a od 2018. do 2022. godine u prosjeku je 19,08 %, odnosno nešto manje od petinu edukacija CSSU-a. Navedeni udio najveći je 2020. godine – 33,33 % (slika 10), a razlog je smanjenje ukupnog broja edukacija Centra na godišnjoj razini zbog izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19.

Slika 10. Udio edukacija o Pravilniku KAM u ukupnom broju edukacija CSSU-a od 2018. do 2022. godine

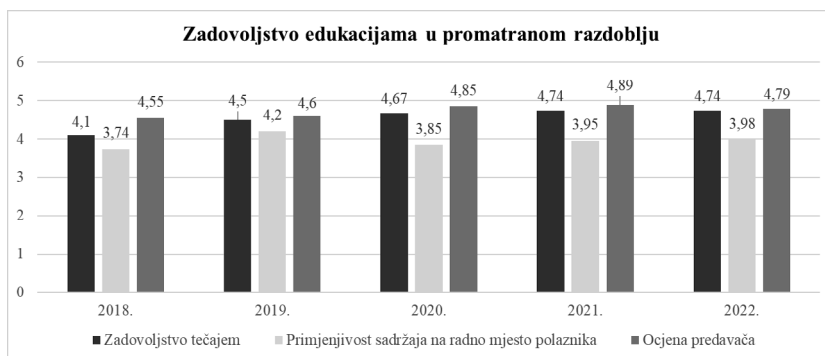
3.3.3. Evaluacijski upitnik

Budući da su se edukacije vezane uz *Pravilnik KAM* u početku odvijale u fizičkom prostoru te *online*, evaluacijski upitnik koji je naknadno sastavljen za potrebe *webinara*, proširen je dodatnim pitanjima.

Uz pitanja o godinama staža i stručnoj spremi polaznika te spremnosti polaznika da preporuče edukaciju na kojoj su sudjelovali, upitnici distribuirani nakon tečajeva u fizičkom prostoru obuhvaćali su pitanja: „Udovoljava li sadržaj tečaja vašem očekivanju?“, „U kojoj mjeri možete primijeniti sadržaj tečaja na vašem radnom mjestu?“ i „Ocijenite predavača“, uz koje se primjenjivala Likertova ljestvica od 1 do 5, pri čemu je 1 u prvom pitanju označavao odgovor „Ne“, a 5 „U potpunosti“.

Evaluacijski upitnici koji su se distribuirali polaznicima nakon *webinara* sadržavali su dodatna dva pitanja na koja se primjenjivala Likertova ljestvica: „Udovoljavaju li prezentacijski materijali vašem očekivanju?“ te „Udovoljava li organizacija *webinara* vašim očekivanjima (obavijesti, upute za prijavu i sl.)“, kao i dodatna pitanja vezana uz novi oblik edukacije putem *webinara*: „Na koji ste način saznali za održavanje ovog *webinara*?“, „Jeste li dosad pohađali *webinare*?“ te „U kojoj vrsti knjižnice ste zaposleni?“⁹

Rezultati evaluacijskih upitnika (slika 11) prikazuju stavove ispitanika na edukacijama o *Pravilniku KAM* koji dolaze iz svih triju zajednica – knjižničarske, arhivske i muzejske. Zadovoljstvo tečajem godinama raste za 0,64 – od 4,10 do 4,74. Prosječna ocjena zadovoljstva tečajem vrlo je visoka – 4,55. Primjenjivost na radno mjesto u prosjeku je 3,94. Ocjena predavača u promatranom razdoblju kontinuirano je vrlo visoka te u prosjeku iznosi 4,74, što govori u prilog visokoj stručnosti i pripremljenosti predavača.

Slika 11. Zadovoljstvo tečajem, primjenjivost sadržaja na radno mjesto te ocjena predavača na edukacijama u razdoblju od 2018. do 2022. godine

⁹ Polaznici su u evaluacijskim upitnicima na kraju mogli navesti sugestije. Manji dio polaznika popunio je to polje. Sugestije i komentari prikupljeni tijekom održavanja edukacija za *Pravilnik KAM* bili su namijenjeni predavačima i organizatorima u svrhu unaprjeđenja programa te nisu zasebno analizirani u ovom radu.

Prema evaluacijskim upitnicima koji su distribuirani polaznicima od 2020. do 2022. godine, udio polaznika koji je prethodno sudjelovao u edukacijama putem *webinara* povećao se za 6,23 % – od 92 % do 98,23 %.

Visok postotak polaznika koji su prethodno sudjelovali u *webinarima* može se objasniti time da je CSSU 2018. godine uveo *webinare* u svoj program trajne izobrazbe te da se na mrežnim stranicama CSSU-a redovito objavljuju obavijesti o mogućnostima sudjelovanja u stranim *webinarima*. Također, tijekom pandemije bolesti COVID-19 knjižničari su se općenito koristili različitim mogućnostima *online* učenja i stručnog usavršavanja.

Iz tablice 1 vidljivo je da je prosječna ocjena zadovoljstva edukacijama i ocjena predavača niža od 2018. do 2019. godine, kad se održavaju tečajevi u fizičkom prostoru koji dulje traju. S druge strane veće prosječne ocjene zadovoljstva edukacijom i predavačem bilježe kraće edukacije u mrežnom prostoru. Prosječna primjenjivost edukacija na radno mjesto gotovo je ista za tečajeve u fizičkom prostoru i *webinare*.

Tablica 1. Usporedni prikaz edukacija o *Pravilniku KAM* u fizičkom i mrežnom prostoru u okviru CSSU-a

Godine	2018. – 2019.	2020. – 2022.
Format edukacije	tečaj u fizičkom prostoru	<i>webinar</i>
Ukupan broj edukacija	19	30
Trajanje pojedine edukacije	4 ili 5 sati	1,5 ili 2 sata
Ukupan broj sati	93	43
Prosječna ocjena zadovoljstva edukacijom	4,30	4,72
Prosječna ocjena predavača	4,58	4,84
Prosječna primjenjivost edukacije na radno mjesto	3,97	3,93

Prema rezultatima iz evaluacijskih upitnika, 97,66 % (1546) ispitanika iz knjižničarske, arhivske i muzejske zajednice preporučilo bi edukaciju svojim kolegama (slika 12), a tek 1,90 % (30) ih ne bi preporučilo. Takvi rezultati upućuju na pozitivno mišljenje ispitanika o provedenim edukacijama te spremnost da svojim kolegama koji imaju interes za katalogizaciju preporuče navedene edukacije.

Slika 12. Odgovori ispitanika iz knjižničarske, arhivske i muzejske zajednice na pitanje „Biste li preporučili edukaciju svojim kolegama?“

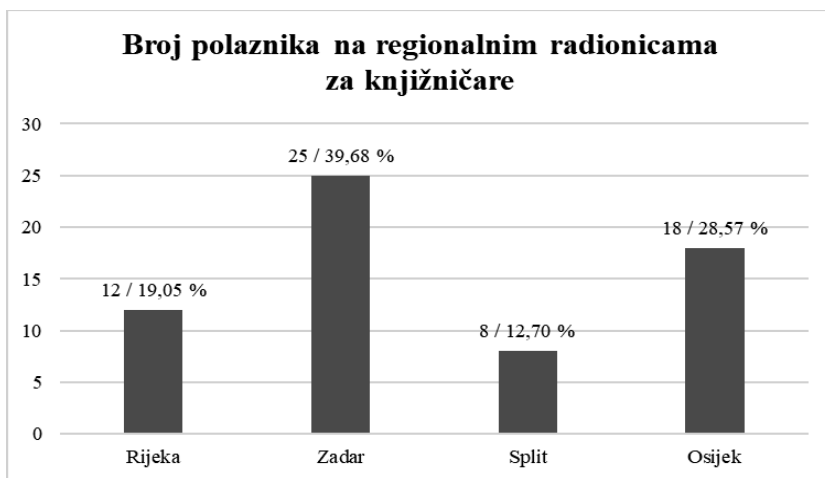
3.3.4. Analiza regionalnih radionica o Pravilniku KAM

Uz radionice koje su održavane u okviru CSSU, edukacija o primjeni *Pravilnika KAM* proširena je organiziranjem četiriju regionalnih radionica za knjižnične i muzejske djelatnike tijekom travnja 2022. godine. Radionice su planirane i za arhivsku zajednicu, ali zbog objektivnih razloga (spriječenost predavača, prelazak na novi arhivistički sustav) nisu održane. Tijekom edukacija u okviru CSSU-a iskazala se potreba za dodatnim edukacijama, prilagođenim specifičnostima obrade građe u pojedinim zajednicama (institucijama). Regionalne radionice osmišljene su kao aktivnosti Radne grupe za edukaciju pri Stalnom odboru za razvoj i održavanje *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*.¹⁰ Održane su četiri jednodnevne regionalne radionice o primjeni *Pravilnika KAM* u suradnji sa županijskim matičnim narodnim knjižnicama i Vijećem za matičnu djelatnost Muzejskog dokumentacijskog centra. Radionice su organizirane u paralelnim sesijama za knjižnične i muzejske djelatnike te osmišljene u skladu s interesima i potrebama pojedine zajednice (Godišnji izvještaj, 2023). Kao mjesta održavanja odabrani su Rijeka, Zadar, Split i Osijek. Radionice su održali predavači koji su 2018. godine osposobljeni kroz model „edukacija edukatora“ u CSSU-u. Potrebno je naglasiti kako su spomenuti stručnjaci prethodno sudjelovali i kao predavači u radionicama CSSU-a od 2019. do 2022. godine.

¹⁰ Više o radnim tijelima *KAM Pravilnika* vidi: O pravilniku KAM (s. a.).

Radionice su bile podijeljene u dva dijela – uvodni i praktični. U uvodnom dijelu istaknuta je nova praksa u obradi građe u skladu s *Pravilnikom KAM*, a u drugom dijelu polaznici su primjenjivali *Pravilnik KAM* na praktičnim primjerima. Radionice su održavane tijekom aktivnih protupandemijskih mjera, što je za posljedicu imalo ograničavanje broja polaznika. Na početku svake radionice za knjižničnu i muzejsku zajednicu prikupljeni su osnovni podaci o polaznicima, njihovom zvanju i instituciji iz koje dolaze. Nakon održanih radionica za muzejsku zajednicu polaznici su bili pozvani ispuniti anonimni anketni upitnik o zadovoljstvu stručnom edukacijom putem aplikacije Google obrasci, dok se na radionicama za knjižničnu zajednicu nije ispitivalo zadovoljstvo.

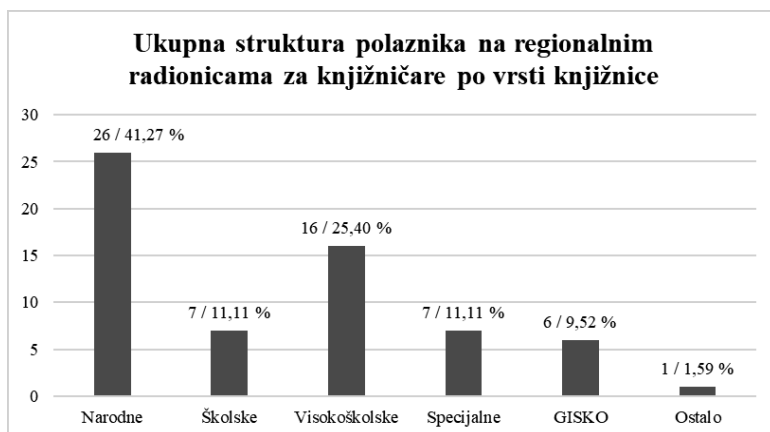
Edukacije za knjižničarsku zajednicu trajale su ukupno 15 sati te su sudjelovala ukupno 63 polaznika. Gotovo svi polaznici imaju visoku stručnu spremu (62), a jedan polaznik ima srednju stručnu spremu. Najveći broj polaznika sudjelovao je u Zadru (25, 39,68 %), a slijede Osijek (18, 28,57 %), Rijeka (12, 19,05 %) i Split (8, 12,70 %) (slika 13).

Slika 13. Broj polaznika na regionalnim radionicama za knjižničare

Najviše polaznika dolazi iz narodnih knjižnica – 41,27 % (26), zatim slijede polaznici iz visokoškolskih knjižnica¹¹ (16, 25,40 %). Broj polaznika iz školskih i specijalnih knjižnica jednak je – 7 (11,11 %), a polaznika iz Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku je bilo 6 (9,52 %) (slika 14).

¹¹ Polaznicima iz visokoškolskih knjižnica pridruženi su polaznici iz znanstvenih i sveučilišnih knjižnica.

Slika 14. Ukupna struktura polaznika na regionalnim radionicama za knjižničare po vrsti knjižnice

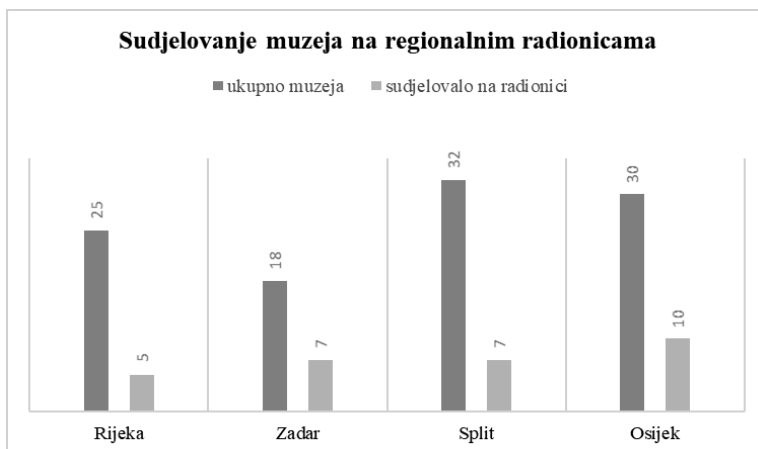
Edukacije za muzejsku zajednicu trajale su po četiri sata, ukupno 16 sati edukacije. Na radionicama za muzejsku zajednicu sudjelovalo je sveukupno 27 muzeja sa 69 polaznika. Analiza prikupljenih podataka o sudionicima regionalnih radionica za muzejsku zajednicu pokazala je kako je najveći odaziv polaznika bio na radionici održanoj u Osijeku. Sudjelovalo je ukupno 32 polaznika iz 10 muzejskih ustanova s područja Slavonije. Slijedi radionica u Splitu sa 16 polaznika iz 7 muzeja, Rijeka s 14 polaznika iz 5 muzeja te Zadar sa 7 polaznika iz 5 muzeja (slika 15).

Slika 15. Udio polaznika na regionalnim radionicama za muzeje

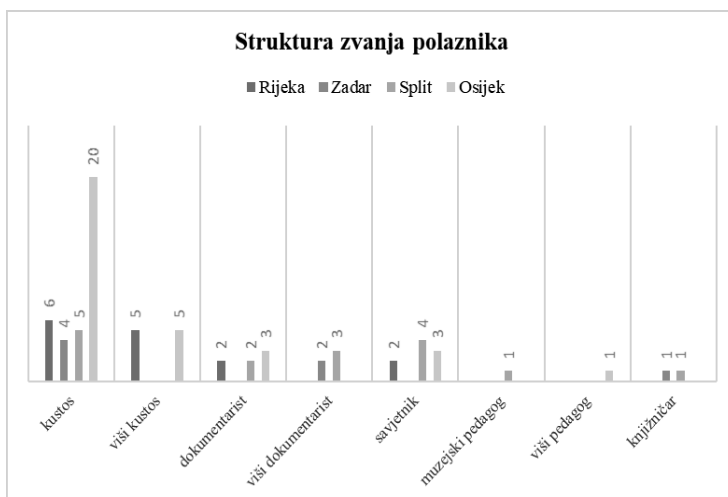
Uzevši u obzir regije koje su pojedini gradovi trebali pokriti, udio muzeja koji su sudjelovali na edukaciji u ukupnom broju muzeja na tom području bio je od

17 % do 28 %. Potrebno je napomenuti kako se ukupan broj muzeja odnosi isključivo na muzeje kojima je išao poziv za sudjelovanje u radionici. Riječ je većinom o institucijama čiji je osnivač Republika Hrvatska ili lokalna samoupravna jedinica (grad, županija) (slika 16).

Slika 16. Odaziv muzeja na regionalne radionice

Analiza strukture polaznika prema zvanjima pokazala je kako je 51 % polaznika bio u zvanju kustosa, 14 % višeg kustosa, 10 % dokumentarista, 7 % višeg dokumentarista, 13 % muzejskog savjetnik, 1 % muzejskog pedagoga, 1 % višeg muzejskog pedagoga te 3 % knjižničara (slika 17).

Slika 17. Struktura zvanja polaznika regionalnih radionica

Iz daljnje analize može se zaključiti kako je najveći odaziv institucija bio u Zadru (28 %) i Osijeku (25 %), no treba imati na umu kako je na zadarsku radionicu bilo pozvano 18 muzeja, a na osječku njih 30, te je u ukupnom broju polaznika zadarska radionica na četvrtom mjestu s 10 % od ukupnog broja polaznika. Istodobno, na osječkoj radionici odaziv je bio 47 % od ukupnog broja polaznika, čime je osječka radionica bila najposjećenija. Također većina polaznika (73 %) iskazala je kako je radionica u potpunosti ispunila njihova očekivanja, a ukupna prosječna ocjena radionice bila je 4,2.

3.4. Rasprava i zaključak

Od 2018. do 2022. godine stručnjaci iz svih triju zajednica: knjižničarske, arhivske i muzejske, pokazali su velik interes za edukacije o *Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* u organizaciji CSSU-a. Udio edukacija o *Pravilniku KAM* u ukupnom broju edukacija održanih u okviru CSSU-a u promatranom razdoblju značajan je, nešto manji od petinu, a ukupno je održano 49 edukacija. Navedeni udio najviši je 2020. godine, kad je iznosio trećinu održanih edukacija jer se te godine zbog pandemije bolesti COVID-19 te izvanrednih okolnosti broj edukacija CSSU-a općenito smanjio. Broj sati edukacije također se smanjuje prelaskom edukacija u mrežno okruženje jer je trajanje *webinara* kraće od radionica u fizičkom prostoru. Što se tiče polaznika, prve su godine edukacije vezane za uporabu *Pravilnika KAM* u kontekstu različitih vrsta građe bile namijenjene edukatorima, pojedincima koji su sudjelovali u radnim skupinama za izradu *Pravilnika KAM* te koji su potom trebali educirati kolege iz struke prenoseći i šireći stečena znanja unutar zajednica. Međutim već sljedeće godine edukacije se otvaraju svim zainteresiranim i broj polaznika značajno raste, što će se osobito istaknuti prelaskom iz fizičkog prostora u virtualni, gdje je bilo moguće okupiti više polaznika odjednom. Budući da je CSSU poznat knjižničarskoj zajednici te da ima prepoznatljivu „platformu“ namijenjenu trajnoj izobrazbi, kao i to da velik broj predavača dolazi iz knjižničarske zajednice, u edukacijama je sudjelovalo najviše knjižničara. Zbog manjeg broja edukacija za polaznike iz muzeja i arhiva, njihov je broj posljedično manji, osobito kad je riječ o arhivistima, za koje su se edukacije u sklopu CSSU-a održale samo 2018. i 2019. godine. Broj polaznika iz svih vrsta knjižnica na edukacijama CSSU-a raste do 2021. godine te se 2022. smanjuje, kada su tri snimke *webinara* o *Pravilniku KAM* bile pripremljene unaprijed, bez sudjelovanja polaznika u realnom vremenu. Iz rezultata evaluacijskih upitnika vidljivo je visoko zadovoljstvo edukacijama o *Pravilniku KAM*, kao i predavačima. Sve ti zajednice izrazile su ocjenu 5 (na ljestvici od 1 do 5), dok je ocjena primjenjivosti na radno mjesto polaznika nešto niža (4). Usporedbom edukacija u fizičkom prostoru i *online*, na temelju evaluacijskih upitnika, vidljivo je da su više prosječne ocjene zadovoljstva polaznika edukacijom i predavačem

u mrežnom okružju. U prilog zadovoljstvu polaznika ide i činjenica da bi, prema rezultatima evaluacijskih upitnika, 97,66 % polaznika preporučilo edukaciju na kojoj su sudjelovali svojim kolegama.

S obzirom na to da *Pravilnik KAM* donosi brojne promjene i njegova implementacija zahtijeva opću i specifičnu edukaciju stručnjaka te da je prepoznata potreba za dodatnom edukacijom usklađenom sa specifičnostima pojedinih zajednica, provedene su dodatne regionalne radionice za muzejsku i knjižničarsku zajednicu u Rijeci, Zadru, Splitu i Osijeku. Prema analizi podataka o sudjelovanju knjižničarske zajednice, najviše knjižničara sudjelovalo je na edukaciji u Zadru, a najmanje u Splitu. Najviše je polaznika iz narodnih knjižnica, a najmanje iz GISKO-a. Provedeno istraživanje regionalnih radionica za djelatnike u muzejskim ustanovama pokazalo je kako je najveći odaziv polaznika bio u Osijeku, a najmanji u Zadru. Većina polaznika bili su po zvanju kustosi (51 %). Analiza je pokazala kako su regionalne radionice za muzejsku zajednicu bile uspješne, što ukazuje na važnost edukacije o primjeni *Pravilnika KAM* u muzejskoj zajednici, kako bi njegova primjena u obradi muzejske građe i dokumentacije postala „dobra praksa“.

Odaziv stručne zajednice ukazuje na potrebu za ovakvim aktivnostima, osobito s obzirom na mogućnost neposrednog sudjelovanja u radioničkom programu. Iako su polaznici dali visoke ocjene i edukacijama na daljinu (čije je trajanje kraće), te se u tom smislu ne može govoriti o njihovoj slabijoj kvaliteti, potrebno je dugoročno pratiti potrebe polaznika. Stoga će planiranje daljnjih aktivnosti vezanih uz stručnom usavršavanju muzejskih i knjižničnih djelatnika obuhvaćati i edukacije o primjeni *Pravilnika KAM*. Također treba uzeti u obzir i potrebu organizacije radionica u fizičkim prostorima te regionalno ili po županijama, u skladu s potrebama stručnih djelatnika.

Rezultati rada upućuju na uspješnu suradnju predavača, stručnjaka koji djeluju u okviru *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*, i CSSU-a, s obzirom na visoko zadovoljstvo i velik broj polaznika iz baštinskih ustanova. U prilog ide i činjenica da su edukacije besplatne za polaznike te je veliki dio edukacija dostupan u mrežnom okružju. Edukacijama se otvorio prostor za suradnju te razmjenu iskustava i dobre prakse među stručnjacima iz baštinskih ustanova. U tom kontekstu izuzetno je važna ideja „edukacije edukatora“, odnosno širenja znanja tako da se relevantne informacije i znanja o uporabi *Pravilnika KAM* učine što dostupnijim organizacijom manje formalnih izlaganja, radionica, razmjene iskustava, mentoriranja kolega i sl. kako bi se stručnoj zajednici na svim razinama omogućilo što lakše usvajanje svih potrebnih kompetencija.

7. LITERATURA

- Balog Vojak, J. (2019). Primjena Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima: Primjer Hrvatskog povijesnog muzeja. U: V. Hodak et al. (ur.). *Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: Mogućnost suradnje u okruženju globalne infrastrukture: Zbornik radova*; 22. (Str. 306–312). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Filipeti, A. (2021). Mrežni seminari Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (CSSU) od 2018. do 2020.: Pokazatelji uspješnosti. U: T. Šarić i M. Willer (ur.) *Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: Mogućnost suradnje u okruženju globalne infrastrukture: Zbornik radova*; 24. (Str. 17–36). Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo.
- Machala, D. (2015). *Knjižničarske kompetencije: Pogled na razvoj profesije*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.
- Primjena Pravilnika (2023). *Primjena Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima: Identifikacija i opis agenata*. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj [citirano: 2023–03–09]. Dostupno na: <http://cssu.nsk.hr/tecajevi/primjena-pravilnika-za-opis-i-pristup-gradi-u-knjiznicama-arhivima-i-muzejima-identifikacija-i-opis-agenata-e-tecaj/>
- Pravilnik KAM (2021). *Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv: Muzejski dokumentacijski centar: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. [citirano: 2023–03–07]. Dostupno na: <https://pravilnik.kam.hr/>
- Sporazum (2002). *Sporazum o međusobnoj suradnji, pravima i obvezama Osnivača Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj*. [Interni dokument. Dostupno u arhivi Centra]
- Vukadin, A. (2017). Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima: Načela i struktura. U: M. Willer i D. Osrečki Jakelić (ur.). *Seminar arhivi, knjižnice, muzeji: Mogućnost suradnje u okruženju globalne infrastrukture: Zbornik radova*; 20. (Str. 110–129). Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo.
- Mrežni izvori:**
- CSSU (2023). Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. *Izješće 1. siječnja – 31. prosinca 2022*. [citirano: 2023–03–09]. Dostupno na: http://cssu.nsk.hr/wp-content/uploads/2023/02/Izvjescje-07-0155-22_CSSU.pdf
- Edukacija (2023). *Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* [citirano: 2023–03–09] Dostupno na: <https://www.kam.hr/edukacija/>
- Godišnji izvještaj (2023). Godišnji izvještaj programa Razvoj i održavanje *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* za 2022. godinu (2023). [citirano: 2023–04–27]. Dostupno na: https://www.kam.hr/wp-content/uploads/2023/03/07-0158-22_Izjestaj-MKM.pdf

O Centru (2023). Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj [citirano: 2023–04–04] Dostupno na: <http://cssu.nsk.hr/o-centru/>

O pravilniku KAM (s. a.) [citirano: 2023–04–20].

Dostupno na: <https://www.kam.hr/pravilnik/>

Program 2018. (2019). Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj [citirano: 2023–03–09].

Dostupno na: <http://cssu.nsk.hr/wp-content/uploads/2019/03/CSSU-program-2018.pdf>

Program 2019. (2020). Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj [citirano: 2023–03–09].

Dostupno na: <http://cssu.nsk.hr/wp-content/uploads/2019/04/CSSU-program-2019.pdf>

Repozitorij (2023). Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj [citirano: 2023–03–09]. Dostupno na: <http://cssu.nsk.hr/repositorij/>